KRATKE ETNOLOŠKE VESTI IZ ZAMEJSTVA

Kraška ohcet 2025, obletnici etnografskega muzeja v Škednju in ribiškega muzeja v Križu, ledinska imena na tablah v Barkovljah, pust v Porabju in Ukvah 2026 in poslikani prevozni čebelnjak iz Globasnice

V zadnjih številkah *Glasnika SED* smo v rubriki »Slovenci zunaj meja Republike Slovenije« predstavljali kulturne delavce v zamejstvu, ki so bistveno pripomogli k ohranjanju snovne in nesnovne kulturne dediščine v zamejstvu. V tokratni številki s kratkimi vestmi predstavljamo pomembnejše etnološke dogodke v zamejstvu, ki so potekali jeseni 2025 in spomladi 2026 ter pričajo o tem, da je etnološka tradicija v zamejstvu živa kulturna praksa, hkrati pa tudi pomemben identifikacijski faktor in nosilec »slovenstva« v posameznih zamejskih krajih od Trsta do Porabja.

Kraška ohcet 2025

Kraška ohcet obnavlja stare šege in navade, ki so bile značilne za poroke na Krasu približno od druge polovice 19. do prvih desetletij 20. stoletja.[1] Tradicijo kraške ohceti je leta 1968 oživela Zadruga Naš Kras ob sodelovanju prebivalcev repentabrske občine, ki še danes skrbijo za celoten potek prireditve. Kraško ohcet prirejajo vsake dve leti v zadnjem tednu v avgustu (Zadruga Naš Kras 2026a).

Lanska, 28. Kraška ohcet je po treh letih potekala od 27. do 31. avgusta 2025. Vesna Guštin Grilanc, predsednica društva Kraški dom, pravi, da nikoli ni bilo veliko kandidatov, ker gre za poroko, ki jo deliš s tisoči obiskovalcev in obiskovalk. To ni intimna poroka, zato se moraš za to res navdušiti in imeti rad tradicijo. Zaradi današnjih trendov pa je iskanje para vse težje – mladi se redkeje poročajo, še posebej cerkveno, kar pa je pri Kraški ohceti del tradicije (Pertot 2025a).

Program je točno določen (Zadruga Naš Kras 2026a). Po uradni otvoritvi, v sredo, 27. avgusta, je lani kot del programa sledil koncert v organizaciji godbenih društev Prosek in Nabrežina. V četrtek je po odprtju osmic, razstave, kioskov in muzeja Kraška hiša sledila »fantovska in dekliška« v Repnu in na Colu ter ples na trgu v Repnu. Ta je vključeval tudi programsko točko »Zadnji ples v ledih stanu« ob 23. uri, ob polnoči pa je sledil še »zadnji ples«. V petek je bil v Repnu ponovno na vrsti ples na trgu, ob 22. uri pa je potekala »podoknica pri Komunski štjerni«, šega, ki ni del poročnih obredov, je pa povezana z nekdanjim ženitovanjem. V soboto je bil na sporedu še tretji ples na trgu v Repnu, ki mu je sledil »prevoz bale« s Cola v Kraško hišo v Repnu.

Kraška ohcet doseže vrhunec na sam poročni dan, v nedeljo. Ob deseti uri so se v Kraški hiši zbrali svatje (družina, sorodniki ter številni udeleženci in udeleženke iz slovenske skupnosti v Italiji) v tradicionalnih nošah (starih podedovanih in novih, skrbno rekonstruiranih) in nato v mogočnem sprevodu krenili na Col in do cerkve na Tabru. Vesna Guštin Grilanc se spominja, da je bilo ob prvih prireditvah noš okoli 100 (Pertot 2025a), v letu 2025 pa po ocenah že več kot 1.200, kar je rekord (TDD RAI 2025b; Pertot 2025b). Guštin Grilanc tudi ugotavlja: »Ljudje zelo cenijo, da ohranjamo staro tradicijo, čeprav se časi spreminjajo. Pred leti smo zato postavili določene kriterije glede tradicionalnih noš, da ohranimo pristnost in ponos tega kraja. To je ponos naših krajev. Veseli nas tudi, da se vse več mladih vključuje in spoštuje običaje« (Pertot 2025a). Na kratko je kraška noša predstavljena tudi na spletni strani Kraške ohceti (Zadruga Naš Kras 2026b), in sicer v štirih jezikih (slovenščini, italijanščini, nemščini in angleščini). O noši na Krasu je bilo objavljenih več publikacij (Gruden 1969; Košuta in Perčič-Lovrenčič 1997; Košuta 1997, 2003, 2006; Cibic 1999; Križmančič 2018), monografiji o Kraški ohceti sta objavili Nataša Grizonič (2003) in Vesna Guštin Grilanc (2018).

Poroka je v slovenskem jeziku v cerkvi na Tabru. Pogoj za sodelovanje na Kraški ohceti je, da par govori slovensko. Lanska mladoporočenca sta dejavna člana slovenskega kulturnega društva in aktivno sodelujeta v lokalnem kulturnem življenju. Poroka je za slovensko skupnost v Italiji sicer slavnosten družben in družaben dogodek, obenem pa kljub vsemu navedenemu tudi intimen dogodek za par in »žlahto«, medtem ko svatje v nošah spremljajo poročni dogodek okoli cerkve. »Če [poroka] ne bi bila resnična in pristna, ne bi imela takšnega pomena,« je prepričana Vesna Guštin Grilanc (Pertot 2025a).

Po poroki se svatovski sprevod v nošah slavnostno poda nazaj proti Kraški hiši. Tam poteka še predaja neveste po starem običaju – najprej se predstavita dve lažni nevesti, nato pa pride prava, ki s seboj prinese kolač. Na trgu v Re-

1 O Kraški ohceti smo poročali leta 2019 v drugi številki *Glasnika SED*, v kateri sta objavljena dva prispevka: kratek oris »(Kraška) Ohcet in narodna noša« (Piko-Rustia 2019) ter članek »Petdeset let kraške ohceti – Pogled nazaj in pogled naprej« (Guštin Grilanc 2019). O 27. Kraški ohceti je leta 2022 v *Glasniku SED* poročala Jasna Simoneta (2022).

* Martina Piko-Rustia, mag. filozofije, znanstvena vodja inštituta, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Celovec/Klagenfurt, Avstrija; piko@ethno.at.

pnu je sledila glasba, novoporočenca pa sta otvorila ples, ki je trajal do zaključnega »zadnjega plesa« ob polnoči (Zadruga Naš Kras 2026a).
Pomemben del praznovanj je kulinarika. Vesna Guštin Grilanc se spominja, da so ob obujanju Kraške ohceti pri starejših občanih zbirali pričevanja in po njihovih nasvetih začeli pripravljati kuhane štruklje, ki so nekoč simbolično predstavljali torto za mladoporočenca. Obudili so tudi stare kulinarične dobrote in si zamislili, da bi v času ohceti gostilne ponujale značilne kraške jedi. »Sprva so domačini dvomili, da bodo obiskovalci jedli te preproste, ‹revne› jedi – a izkazalo se je, da so jih vsi zelo cenili, kar velja še danes,« pravi Vesna Guštin Grilanc (Pertot 2025a).
Kraško ohcet si je mogoče ogledati tudi na spletni platformi YouTube (Miliani 2025), nasploh je močno odmevala na družbenih omrežjih, bila pa je tudi medijsko močno prisotna (Lenardič 2025; TDD RAI 2025a). V nedeljo, na poročni dan, jo je obiskala tudi predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar (TDD RAI 2025b), ki je izpostavila, da je »moč skupnosti v povezanosti in spoštovanju korenin« (Predsednica Republike Slovenije 2025). Kraške ohceti sta se udeležili tudi državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu Vesna Humar (USZS 2025) in ministrica za kulturo Asta Vrečko.
Leta 2025 je prvič zaživela vinsko-kulinarična ponudba, za kar so poskrbeli Slovensko deželno gospodarsko združenje z gostinci skupine Okusi Krasa, LAS Kras ter Društva vinogradnikov s Krasa (Pertot 2025b).

Etnografski muzej v Škednju praznoval 50-letnico

V letu 2025 je bilo v prvi številki *Glasnika SED* v daljšem prispevku o delovanju duhovnika Dušana Jakomina predstavljeno tudi njegovo prizadevanje za Etnografski muzej v Škednju (Piko-Rustia 2025a), ki je v lanskem letu praznoval 50-letnico obstoja. Ustanovitve muzeja so se 18. oktobra 2025 spomnili na proslavi v Domu Jakoba Ukmarja, ki stoji nasproti muzeja – v »domu«, ki je prav tako nastal na pobudo Dušana Jakomina.
Praznovanje se je začelo s sprevodom nabrežinske godbe in skupine narodnih noš od cerkve po ulicah Škednja do sedeža društva, Doma Jakoba Ukmarja, kjer je potekal osrednji del prireditve z naslovom 50 let zgodovine, kulture in skupnega spomina Škednja. Člani kulturnega društva v Škednju so prisotne popeljali skozi petdesetletno zgodbo muzeja – s posnetimi glasovi ljudi, ki po škedenjskih ulicah ustavljajo in nagovarjajo priljubljenega duhovnika Dušana Jakomina ter mu zaupajo in izročajo stare predmete in dokumente, ki pričajo o zgodovini, kulturi in običajih v teh krajih:

> Eni so do gospoda Dušana Jakomina prišli, da bi mu zaupali staro nonino škedenjsko narodno nošo. Drugi so v hiši našli sita, valjarje in druge predmete, ki jih je uporabljala teta, škedenjska krušarica. Iz zaprašenih predalov so pokukali stari dokumenti in fotografije, v kleteh pa se je našlo staro mizarsko orodje škedenjskih mojstrov. Duhovnik je vse predmete zbral in popisal, našel primeren prostor zanje, ga s sovaščani uredil in popravil ter ustanovil muzej. (Poljsak 2025b)

Dušan Jakomin je muzej vodil vse do smrti leta 2015. Na prireditvi so se spomnili, da je nasproti Ukmarjevega doma stala stara podrtija, ki je bila primerna za muzejski objekt, a je imela kar 23 gospodarjev oz. dedičev. Jakomin je potrpežljivo stopil do vsakega in jih prepričal, naj svoj delež prodajo, da bi v zgradbi nastal etnografski muzej. »Kar je v njem, je prišlo od ljudi in bo ostalo za ljudi,« je v naslovu članka o prireditvi zapisal *Novi glas* (Čotar 2025). Krušarice so bile Dušanu Jakominu še posebej pri srcu, o čemer govori zlasti v knjigi *Škedenjska krušarica* (Jakomin 2003).[2] Na slavnostnem večeru so lik krušarice predstavili s tremi novelami iz knjige *La donna di Servola / Škedenjska ženska* avtorice Marghet Mazzoni (2001), ki so jih uprizorili igralci Radijskega odra. Pripoved so dopolnile slike umetnice Gabriele Compagnone, ki velja za prvo italijansko umetnico risanja s peskom. Na svetlo podlago je slikala podobe žensk, »ki so se, ovite v šale, s praznimi košarami v snežnem metežu vračale domov v Škedenj, pot nazaj so primerjale križevemu potu« (Poljsak 2025b).
Spominski in umetniško obarvan večer je sklenila članica društva Petra Debelis, ki je v imenu kolektiva mladih zamejskih umetnic in umetnikov, nastalega pred dvema letoma, predstavila razstavo Nekje v času. Razstava v zgornjih prostorih Ukmarjevega doma je bila namenjena obletnici v Škednju. Umetniška dela so poleg Petre Debelis prispevali še Noemi Roma, Martina Bole, Leo Samsa in Irina Goruppi (Čotar 2025).
Jubilej so v Škednju izkoristili še za nagrajevanje vseh, ki so v petdesetletni zgodovini muzeja pripomogli k njegovemu obstoju. Bronasto Cetinovo medaljo so prejele škedenjska pekarna Sanna, ki ohranja tradicijo vaških krušaric, ter vodički po muzeju Hedvika Čebohin in Anica Tavčar. Srebrna medalja je šla v roke predsednici muzeja in škedenjskega kulturnega društva Tamari Cetin, zlato medaljo pa je prejel domačin Alojz Debelis (Čotar 2025, Poljsak 2025b).

Ribiški muzej praznoval 25-letnico

Polokrogli jubilej Ribiškega muzeja tržaškega primorja se lansko leto ni nanašal na odprtje muzeja septembra 2016, temveč na ustanovitev istoimenskega kulturnega društva, ki je pobudnik in skrbnik muzejske ustanove. Društvo je bilo ustanovljeno januarja leta 2000, iz tehničnih razlogov pa so 25. obletnico delovanja praznovali z zamikom. Košuta, ki je takrat postal predsednik društva, je prevzel organizacijo gradnje novega muzeja, Bruno Volpi Lisjak pa je kot ravnatelj muzeja prevzel vsebinski

2 Kot zanimivost omenimo, da je knjiga, objavljena leta 1987, doživela več izdaj, in sicer leta 1989 in 2003.

del muzejske postavitve[3]. Ob njiju so bili ustanovni člani društva pred petindvajsetimi leti še Vera Tuta Ban, Martina Repinc, Dušan Križman, Marino Košuta, Niko Sirk, Claudio Stergonšek in Livio Pertot (Caharija 2026a).
Bruno Volpi Lisjak je s številnimi publikacijami opozarjal na ribištvo kot pomemben del primorske in skupne vseslovenske zgodovine (Piko-Rustia 2025b). Praznovanje jubileja 28. februarja 2026 je privabilo veliko število vaščanov, nastopajočih, gostov in drugih, ki v severnojadranskem prostoru prepoznavajo morje kot nezamenljiv element lastne identitete. Ribiški muzej je med ljudmi, strokovnjaki in predstavniki institucij vse bolj priljubljen in cenjen. Franko Košuta je na prireditvi navedel podatek, da je bilo v letih pred 1. svetovno vojno v vaseh ob Tržaškem zalivu dejavnih več kot petsto slovenskih poklicnih ribičev. Zasluga muzeja je, da to poglavje primorske zgodovine ni utonilo v pozabo (Caharija 2026b).
Križani so se ob tej priložnosti tudi poklonili pokojnemu pesniku Miroslavu Košuti z njegovimi pesmimi o morju in ribičih, učenci vaške Osnovne šole Alberta Sirka pa so zapeli pesmi iz Košutove zbirke *Kriško kraške* (Caharija 2026a).
Slavnosti se je med številnimi uglednimi gratulanti udeležila tudi Vesna Humar, državna sekretarka Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Zahvalila se je predsedniku društva Franku Košuti, prejemniku reda za zasluge Republike Slovenije, ki s svojo predanostjo že četrt stoletja vodi to institucijo, in poudarila, »da stalna razstava z mrežami, orodjem in dragocenimi srednjeveškimi dokumenti ostaja ključen dokaz, da smo Slovenci narod, neločljivo povezan z morjem« (RS 2026).[4] Ob otvoritvi muzeja leta 2016 je Franko Košuta ugotavljal: »Muzej ni velik, a v dveh sobah hrani veliko zgodovino. Vreden je, da ga obiščemo« (Kalc Furlanič 2016). Društvo, pobudnik njegove ustanovitve leta 2000, si prizadeva za približevanje dediščine primorskega ribištva mlajšim generacijam.

Ledinska imena na tablah v Barkovljah

Leta 2024 je Slovensko kulturno društvo Barkovlje na razpis Dežele Furlanije–Julijske krajine uspešno prijavilo pobudo za postavitev 24 kamnitih plošč z vklesanimi slovenskimi poimenovanji zaselkov. Delo, ki se je začelo konec leta 2023, je bilo zaključeno leta 2025 in javnosti predstavljeno 28. septembra 2025 s slovesnim odkritjem table na Spolovini[5] ter s predstavitvijo preostalih 23 tabel, nameščenih po Barkovljah in okoliških klancih. Postavitev tabel materialno umešča zgodovinska poimenovanja v prostor, hkrati pa deluje kot način ohranjanja in posredovanja lokalne dediščine mlajšim generacijam (Pertot 2025c).
Projekt dokumentiranja imen v Barkovljah je bil usmerjen v popis zgodovinskih poimenovanj zaselkov ter njihovo umestitev v kulturno krajino z izdelavo in postavitvijo kamnitih plošč, hkrati pa tudi v seznanjanje mlajših generacij z dediščino ter prenos dobre prakse v druga območja slovenske poselitve (v sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom v Trstu, katerega direktor je domačin iz Barkovelj, ter večstopenjskih šol Vladimir Bartol, Doberdob in Pavel Petričič in Slovenskega kulturnega središča Planika) (Pertot 2025c).
Projekt je potekal v več fazah, ki so vključevale pregled starih zemljevidov, sodelovanje z domačini – poznavalci ledinskih imen – ter izbor 24 toponimov. Pri tem so sodelovali tudi strokovnjaki za lokalno zgodovino in narečje, ki so poskrbeli za ustrezen zapis imen v narečni obliki ter njihovo materialno izvedbo v obliki kamnitih tabel (Poljsak 2025a).
V preteklosti je na tem območju živelo pretežno slovensko prebivalstvo. Skozi čas so nastajali številni zaselki, katerih poimenovanja so izhajala iz značilnosti pokrajine, lokalnih posebnosti ter imen in vzdevkov njihovih prebivalcev – imen, ki jih danes še poznajo in ponekod uporabljajo. Zaradi njihovega postopnega izginjanja je njihovo popisovanje in vključevanje v sodobno kulturno prakso izjemno pomembno (Pertot 2025c).
Del projekta je bil tudi voden pohod po Barkovljah oktobra 2025, namenjen spoznavanju imen in njihovega pomena, ki ga je vodila Marinka Pertot. Njene razlage so osvetljevale povezave med toponimi, naravnimi značilnostmi in zgodovino kraja (npr. Kúnci – Konci, Kuəritəvo – Koritovo). Na Franklovem, pri domačiji Gregorič, so udeleženci prisluhnili zgodbam o nekdanjem življenju, delu na njivah in *paštnih* ter o prvem sedežu Prosvetnega društva Barkovlje, ki je od leta 1948 delovalo v zgornjih prostorih hiše Toneta Gregoriča (Poljsak 2025c).
Dogodek je združil udeležence iz različnih jezikovnih okolij; razlage so bile prevajane tudi v italijanščino. To odraža sodobno demografsko podobo Barkovelj, kjer se je nekdanja pretežno slovenska vas postopoma zlila z urbanim prostorom. V tem kontekstu popisovanje in javna raba toponimov predstavljata pomemben način ohranjanja in posredovanja lokalne dediščine.

Borovo gostüvanje v Porabju

Letošnjega pusta je bilo v soboto, 14. 2. 2026 v Porabju ponovno »uprizorjeno« borovo gostüvanje porabskih Slo-

3 V drugi številki *Glasnika SED* leta 2025 (Piko-Rustia 2025b) smo se spomnili pokojnega pomorščaka Bruna Volpija Lisjaka, ki je bil med pobudniki Ribiškega muzeja tržaškega primorja v Križu pri Trstu. Po pogovorih z ljudmi – starimi ribiči, ki so na podstrešjih še hranili kose ribiške opreme in so jih hoteli zavreči – je začel zbirati predmete, ki veljajo za zametek stalne zbirke Ribiškega muzeja. Poleg njega je bil glavni pobudnik ustanovitve muzeja ladjedelski inženir iz Križa Franko Košuta (Franco Cossutta), ki je še danes neumoren pričevalec slovenske ribiške dediščine tržaškega primorja.

4 Ob tej priložnosti je na Radiu Trst A v okviru oddaje Srečanja potekal obširen pogovor s Frankom Košuto, ki je predstavil delovanje in pomen muzeja (Radio Trst A 2026).

5 Ledinsko ime Spolovnjak (narečno Spuəvovənk) je znano tudi na Koroškem; v pomenu »soposestnika« je bilo zapisano v občini Galicija.

vencev.[6] Glavni liki so nevesta in ženin in predvsem neporočeni mladi pari (okoli 30), ki morajo za kazen, ker se niso poročili, vleči ploh – to je »najlepši« bor. Našemljeni svatovski sprevod obsega okoli 240 nastopajočih (Televizija AS 2026a). Po izprošnjah se našemljeni svatovski sprevod z borom odpravi proti središču naselja, kjer sledijo razglasitev občinskega sluge in šaljivi prizori na več prizoriščih. V mestnem središču poteka dvojezični poročni obred, zatem pa se sprevod nadaljuje do Slovenskega kulturnega in informacijskega centra, kjer poteka dražba bora, in v prireditveni šotor, kjer se praznovanje sklene s poroko in glasbo (Državna slovenska samouprava 2026).

Glavni organizator dogodka je danes Državna slovenska samouprava, ki šego tudi financira. Pri izvedbi pomagajo tudi vse »slovenske vasi« ter folklorna in glasbena združenja. Poleg ohranjanja tradicije je danes vse bolj pomembno tudi druženje vaščanov in vaščank iz slovenskih vasi (Televizija AS 2026a).

Šega je od leta 2015 vpisana v Nacionalni register nesnovne kulturne dediščine na Madžarskem. Odkar so vpisani v register nesnovne dediščine, so sklenili, da bodo šego izvajali vsaki dve leti.

Pustna javna prireditev je vse bolj priljubljena, saj ohranja slovenske tradicije, poleg tega je močno prisotna v medijih.[7] Slovenski spored Avstrijske radiotelevizije (Slovenski spored ORF 2026) je predvajal pogovor z glavno pokroviteljico dogodka, Eriko Köleš Kiss, zagovornico Slovencev v madžarskem parlamentu. Slednja je poudarila, da je borovo gostüvanje »živa, bogata kulturna dediščina porabskih Slovencev, posebnost pustnega dogodka je dvojezičnost in prilagajanje besedil posameznim krajevnim narečjem«. Prireditev tako deluje

Borovo gostüvanje (foto: Marija Kozar Mukič, 14. 2. 2026).

6 Leta 2024 je v knjižni zbirki Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva izšel zbornik *Vleka ploha in poroka z borom: Pustni šegi v Sloveniji, Avstriji in na Madžarskem* (Kozar Mukič idr. 2024), ki vsebuje pregled izvajanja šege do leta 2024, hkrati pa spodbuja še nadaljnje raziskovanje pustnih šeg poroke z borom in vleke ploha.

7 Med drugim so letos o njej poročali Televizija AS v Murski Soboti (Televizija AS 2026a; 2026b), osrednja Pomurska televizija Idea televizija (2026) ter Madžarska televizija v oddaji Slovenski utrinki (Médiaklikk 2026). Poročilo o letošnji prireditvi so 16. 2. predvajali tudi v prvem televizijskem dnevniku na RTV Slovenija (RTV Slovenija 2026).

kot turistična atrakcija, hkrati pa kot oblika ohranjanja in uprizarjanja lokalne identitete.
V časopisu *Porabje* so zapisali, da »borovo gostüvanje vsakič znova razbije še en mit: da mladine v Porabju ni. Ko je borovo gostüvanje, se pokaže, da mladina je« (Toš 2026: 2).

Vleka ploha v Ukvah 2026

Vleka ploha v Ukvah v Kanalski dolini je bila na pustni torek, 16. februarja 2026, po tridesetih letih ponovno oživljena. Šega, ki je bila živa še v 70. letih 20. stoletja, je bila na vabilu v italijanščini poimenovana z narečno slovensko besedo *pueh*, nemško izposojenko iz besede *Bloch* (ploh). Dogodek so pripravili domačini predvsem z namenom, da bi običaj približali mlajšim generacijam, ki so pri sprevodu tudi aktivno sodelovale.
Za sodelovanje je bilo obvezno »našemljenje«, kar so domačini tudi upoštevali. Otroci so bili v glavnem supermani, princese, coprnice in razne živali, med odraslimi našemljenci pa sta izstopala cesar Franc Jožef in cesarica Sisi, ki sta imela pri pustovanju tudi glavne ceremonialne vloge. Zbiranje se je začelo pred večnamenskim kulturnim centrom v Ukvah, nekdanjo mlekarno, kjer so potekale zadnje priprave – okraševanje traktorja s prikolico in voza, na katerem sta bili jedača in pijača za pogostitev med postojankami na vasi: rdeče vino za odrasle, čaj in nealkoholna pijača za otroke ter pustni krapi in »crostole«. Ob koncu pustne prireditve so v večnamenskem kulturnem centru postregli še »fritele«.[8]
Sprevod je od cerkve krenil proti vasi. Iz zvočnikov je na ves glas donela glasba – slovenska narodnozabavna, avstrijska narodnozabavna, pa tudi avstrijska starejša popularna glasba (npr. glasba skupine EAV). Pustni sprevod je obhodil vas, med postojankami so bili pogostitev, glasba in ples, npr. tudi nemška pesem *Fliegerlied* Andreasa Donauerja, katere besedilo so dobro poznali in jo tudi plesno uprizorili.
Zanimivost pa je posebna pustna pesem, ki so jo včasih peli ob sprevodu, letos pa so jo domačini skupinsko zapeli v gostilni v središču vasi za potrebe zvočne dokumentacije, ki jo je med spremljanjem pustovanja opravljala avtorica članka. Pesem obsega tri nemške kitice in eno slovensko:

> Oba wir Fåsching, Fåsching, Fåsching (3x), oba wir Fåsching sei ma schon do.
>
> Oba wir Kärntna, Kärntna, Kärntna (3x), oba wir Kärntna sei ma schon do.
>
> Oba wir Lumpi, Lumpi, Lumpi (3x), oba wir Lumpi sei ma schon do.
>
> Kdo te bo troštu, troštu, troštu (3x), kdo te bo troštu lubica ti.

Ob koncu se sprevod ustavi pri hiši starejšega moškega, ki ni poročen, in mu preda celoten hlod. Tam preberejo »utemeljitev« oz. razlago, zakaj prejme ploh, ki ga odkupi. V Ukvah prejme »ploh« le en posameznik, in ne – kot npr. nekoč na avstrijskem Koroškem – vsi neporočeni na vasi, ponekod dekleta, ponekod fantje, ponekod oboji.
Na Zilji šego še danes izvajajo v kraju Tröppolach (Tropolje), kjer dekleta vlečejo ploh skozi vas (Burschenschaft Tröppolach 2026). Šego so letos izvedli na pustno nedeljo. Najbolj je vleka ploha na Koroškem danes živa v mestu Pliberk, kjer jo od 1980-ih let ponovno izvajajo vsako leto. Izvedli so jo tudi na pustni torek leta 2026 in mladim dekletom predali »ploh« (kos debla) kot simbol sreče.

Poslikan prevozni čebelnjak iz Globasnice

Danes v Zgornjih Gorjah pri Bledu na domačem vrtu umetnice Anje Bunderla stoji prevozni čebelnjak, ki izvira iz Globasnice v Podjuni. Leta 1956 je Manfred Greiner v Pokrčah pri Celovcu kupil rabljen prevozni čebelnjak in ga prepeljal v Bistrico pri Pliberku, kjer je istega leta začel čebelariti. Nato ga je prepeljal v Podroje v Globasnici in v njem redno čebelaril do začetka 90. let 20. stoletja. Kasneje je bila v njem le še občasno kakšna čebelja družina, ki je prosto gradila satje, sam pa je začel čebelariti v nakladnih panjih. Vsa oprema je ostala v čebelnjaku.
Po njegovi smrti leta 2019 je čebelnjak prevzela Anja Bunderla z namenom njegove ohranitve in ponovne poslikave. Julija 2019 je bil čebelnjak prepeljan v Zgornje Gorje, leto pozneje pa je opravila restavratorska dela in poslikala panjske končnice. Spodnje etaže je poslikala po izvorni tehniki, zgornje pa pobarvala v enakih tonih in odtenkih kot prvotno. Notranjost čebelnjaka danes deluje kot manjša galerija panjskih končnic, izvedenih v tradicionalni tehniki.[9]
Izvorna tehnika poslikavanja panjskih končnic je predstavljena v brošuri in informativnem filmu, ki ju je pripravila in izdala Anja Bunderla v sodelovanju s Slovenskim narodopisnim inštitutom Urban Jarnik (Bunderla 2025a, 2025b). Tehnika je vpisana v Register nesnovne kulturne dediščine Slovenije, njena nosilka pa je prav Anja Bunderla, ki s tem prispeva k njenemu ohranjanju in prenosu (Ministrstvo za kulturo 2026).
Priprava barv in poslikavanje panjskih končnic sta bila v preteklosti del obrtnega in deloma tudi obrednega znanja. Barve so pridobivali iz naravnih surovin (kamnin, mineralov in zemlje), ki so jih predelali v pigmente in iz njih pripravili barvno pasto. Takšna tehnika poslikavanja je bila časovno zahtevna ter vezana na lokalno razpoložljive materiale in znanje, ki se je prenašalo v družinah vse do začetka 20. stoletja. Nato je postopoma izginjalo, hkrati pa je zamiralo tudi sodelovanje med obrtniki (Bunderla 2025a, 2025b).

8 V vabilu na pustovanje je bilo zapisano: Tra un krapfen e una frittela, vieni a scoprire questa tradizione!! (»Med krapom in 'fritelo' pridi odkrivat to tradicijo!«).

9 Informacije je posredovala Anja Bunderla.

Pomemben vidik je predstavljal izbor motivov. Sprva so na panjske končnice slikali preproste varovalne simbole (npr. trutamore, rozete), namenjene zaščiti čebel, kasneje so se uveljavili tudi verski motivi. Sčasoma so podobe zajemale širok spekter vsebin, od svetega do posvetnega, vključno z zgodovinskimi prizori, legendami, satiričnimi upodobitvami in prizori iz vsakdanjega življenja. Za panjske končnice so bili značilni specifični likovni prijemi, zlasti v perspektivi in proporcih, pa tudi kompoziciji, ki je pogosto vzpostavljala neposreden odnos z gledalcem (Bunderla 2025a, 2025b).

Leta 2021 je Anja Bunderla v prevozni čebelnjak iz Globasnice naselila štiri čebelje družine. Čebelnjak je vpisan v Register starih čebelnjakov, ki ga vodi Čebelarska zveza Slovenije, pod št. 3.09 v kategoriji posebnih čebelnjakov (Čebelarska zveza Slovenije 2026), danes pa je na ogled v Zgornjih Gorjah.

Literatura in viri

BUNDERLA, Anja: *S kamnom očrtano: Poslikava panjskih končnic*. Podhom: Samozaložba, 2025.

BUNDERLA, Anja: *S kamnom očrtano: Poslikava panjskih končnic*. Kratki umetniško-dokumentarni film. Podhom: Samozaložba, 2025.

BURSCHENSCHAFT TRÖPPOLACH: Des war unser Blochziagn 2026! Instagram, 10. marec 2026; https://www.instagram.com/burschenschafttroepolach/reel/DVtCiOGjKPD, 1. 4. 2026.

CAHARIJA, Matej: Srebrni jubilej Ribiškega muzeja Tržaškega Primorja. Novi glas, 1. marec 2026; https://www.noviglas.eu/srebrni-jubilej-ribiskega-muzeja-trzaskega-primorja, 30. 3. 2026.

CAHARIJA, Matej: Slovenske ribiče so rešili pred pozabo. Primorski dnevnik, 3. marec 2026; https://www.primorski.eu/trzaska/slovenske-ribice-so-resili-pred-pozabo-XA2130819, 30. 3. 2026.

CIBIC, Adriana: *Nit preteklosti v prihodnost – o ljudski noši na Tržaškem*. Trst: Mladika, 1999.

ČEBELARSKA ZVEZA SLOVENIJE: Register starih čebelnjakov: Čebelnjak Zgornje Gorje. Čebelarska zveza Slovenije, 2026; https://czs.si/wp-content/uploads/2025/12/3_09.pdf, 7. 4. 2026.

ČOTAR, Matevž: »Kar je v njem, je prišlo od ljudi in bo ostalo za ljudi«. Novi glas, 22. oktober 2025; https://www.noviglas.eu/kar-je-v-njem-je-prislo-od-ljudi-bo-ostalo-za-ljudi, 30. 3. 2026.

DRŽAVNA SLOVENSKA SAMOUPRAVA: Borovo gostüvanje. Državna slovenska samouprava, 2026; https://slovenci.hu/sl/borovo-gostuvanje, 5. 5. 2026.

GRIZONIČ, Nataša: *Kraška ohcet, poročni običaji na Krasu – Le nozze carsiche, usi nuziali sul Carso triestino*. Trst/Trieste: Slori / Istituto sloveno di ricerche; Repentabor/Monrupino: Občina / Comune, 2003.

GRUDEN, Živa: *Narodne noše iz Trsta in okolice – Costumi popolari di Trieste e del territorio.* Veliki Repen/Rupingrande: Kraška galerija / Galleria carsica, 1969.

GUŠTIN GRILANC, Vesna: *Živio Kraška ohcet!* Trst: Zadruga Naš Kras, 2018.

GUŠTIN GRILANC, Vesna: Petdeset let kraške ohceti – Pogled nazaj in pogled naprej. *Glasnik SED* 59/2, 2019, 139–141.

IDEA TELEVIZIJA: Aktualno: Porabsko borovo gostüvanje (18. 2. 2016). YouTube, 18. februar 2026; https://www.youtube.com/watch?v=v5JImsHlLEQ, 31. 3. 2026.

JAKOMIN, Dušan: *Škedenjska krušarca // Servola: La portatrice di pane*. Trst/Trieste: Dom Jakoba Ukmarja / Opera Culturale di Servola, 2003 (3. izd.).

KALC FURLANIČ, Lea: Ribiški muzej v Križu ni velik, a hrani veliko zgodovino. Primorske novice, 7. oktober 2016; https://primorske.svet24.si/plus/7-val/ribiski-muzej-v-krizu-ni-velik,-a-hrani-veliko-zg, 30. 3. 2026.

KOŠUTA, Marta: *Tržaška noša in njena vezenina*. Trst: Založba Devin, 1997.

KOŠUTA, Marta: *Križ od noše do noše*. Križ pri Trstu: Slovensko kulturno društvo Vesna, 2003.

KOŠUTA, Marta: *Ano lejto je pasalo – o primorski noši v Škednju*. Škedenj: Slovensko kulturno društvo Ivan Grbec, 2006.

KOŠUTA, Marta in Silva Perčič-Lovrenčič: *Kadar v nošo se oblečem: Priročnik*. Salež: Kulturno društvo Rdeča zvezda, 1997.

KOZAR-MUKIČ, Marija, Mojca Ravnik in Nena Židov (ur.): *Vleka ploha in poroka z borom – pustni šegi v Sloveniji, Avstriji in na Madžarskem.* Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2024.

KRIŽMANČIČ, Alenka: *Nitka čez nitko skleklja čipko – pečna čipka tržaške narodne noše / Incrociando fili nascono merletti – i pizzi dei fazzoletti del costume tradizionale sloveno di Trieste*. Opčine/Opicina: SKD Tabor / ASC Tabor, 2018.

LENARDIČ, Špela: V Repentabru se je zaključila največja etnološka prireditev Slovencev v Italiji - kraška ohcet. TV Koper Capodistria, 1. avgust 2025; https://www.facebook.com/watch/?v=1059141236291164, 30. 3. 2026.

MAZZONI, Marghet: *La donna di Servola — Škedenjska ženska*. Trieste/Trst: Museo Etnografico di Servola / Škedenjski etnografski muzej, 2001.

MÉDIAKLIKK: Slovenski Utrinki. Médiaklikk. 26. februar 2026; https://mediaklikk.hu/nemzetisegi/video/2026/02/26/nemzetisegi/slovenski-utrinki-2026-02-26-i-adas, 5. 5. 2026.

MILIANI, Milko: Nozze Carsiche – Kraška ohcet 2025. YouTube, 31. avgust 2025; https://www.youtube.com/watch?v=Y4x8JQtGlcA, 30. 3. 2026.

MINISTRSTVO ZA KULTURO: EID: 02-00065. Gov.si, 15. junij 2018; https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/NESNOVNA/RNSD_SI/Rzd-02_00065.pdf, 7. 4. 2026.

PERTOT, Anastazija: »Kraška ohcet je ponos naših krajev«. Novi glas, 13. avgust 2025; https://www.noviglas.eu/kraska-ohcet-je-ponos-nasih-krajev, 30. 3. 2026.

PERTOT, Anastazija: Več kot 1200 noš za Tino in Thomasa. Novi glas, 3. september 2025; https://www.noviglas.eu/vec-kot-1200-nos-za-tino-thomasa, 30. 3. 2026.

PERTOT, Anastazija: Postavitev 24 kamnitih plošč z zgodovinskimi poimenovanji zaselkov v Barkovljah. Novi glas, 1. oktober 2025; https://www.noviglas.eu/postavitev-24-kamnitih-plosc-z-zgodovinskimi-poimenovanji-zaselkov-v-barkovljah, 31. 3. 2026.

PIKO-RUSTIA, Martina: (Kraška) Ohcet in narodna noša. *Glasnik SED* 59/2, 2019, 138.

PIKO-RUSTIA, Martina: Trdno zasidran v preteklosti in sedanjosti, z vedrim pogledom v prihodnost: Ob 100-letnici rojstva in 10-letnici smrti Dušana Jakomina ter 50-letnici Škedenjskega muzeja. *Glasnik SED* 65/1, 2025, 103–110.

PIKO-RUSTIA, Martina: Morje, ribiči in barke so del slovenske identitete: Bruno Volpi Lisjak (1932–2025). *Glasnik SED* 65/2, 2025, 151–157.

POLJSAK, Martin: Barkovljani postavili 24 tabel z imeni zaselkov. Primorski dnevnik, 29. september 2025; https://www.primorski.eu/trzaska/barkovljani-postavili-24-tabel-z-imeni-zaselkov-EY1991204, 31. 3. 2026.

POLJSAK, Martin: Škedenjski etnografski muzej praznoval Abrahama. Primorski dnevnik, 20. oktober 2025; https://www.primorski.eu/trzaska/skedenjski-etnografski-muzej-praznoval-abrahama-FA2013135, 30. 3. 2026.

POLJSAK, Martin: Odkrivali so table in klance. Primorski dnevnik, 22. oktober 2025; https://www.primorski.eu/trzaska/odkrivali-so-table-in-klance-FC2015227, 31. 3. 2026.

PREDSEDNICA REPUBLIKE SLOVENIJE: Kraška ohcet – praznik tradicije, ki povezuje Slovence na obeh straneh meje. Predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar, 31. avgust 2025; https://www.predsednica-slo.si/sl/objave/kraska-ohcet-praznik-tradicije-ki-povezuje-slovence-na-obeh-straneh-meje, 30. 3. 2026.

RADIO TRST A: Srečanja: Ribiški muzej tržaškega primorja. Rai Play Sound, 24. februar 2026; https://www.raiplaysound.it/audio/2026/02/Srecanja-del-24022026-45397068-16e0-4b1f-a3a7-9111aa25bd95.html, 31. 3. 2026.

RS – Republika Slovenija: Državna sekretarka Vesna Humar na Kraški ohceti. Gov.si, 31 avgust 2025; https://www.gov.si/dogodki/2025-08-31-drzavna-sekretarka-vesna-humar-na-kraski-ohceti, 30. 3. 2026.

RTV SLOVENIJA: Prvi dnevnik. V Porabju borovo gostüvanje. RTV SLO, 16. februar 2016; https://365.rtvslo.si/podkast/prvi-dnevnik/175199040, 5. 5. 2026.

SIMONETA, Jasna: 27. Kraška ohcet: Repentabor, 25.–28. avgust 2022. *Glasnik SED* 62/2, 2022, 100–103.

SLOVENSKI SPORED ORF: »Borovo gostüvanje« v Monoštru. Volksgruppen ORF.at, 16. februar 2026; https://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/3342173, 31. 3. 2026.

ŠKEDENJSKO KULTURNO DRUŠTVO: Škedenjski etnografski muzej. Škedenjsko kulturno društvo, 2026; https://www.skedenj.net/sl, 30. 3. 2026.

TDD RAI: Z uradno otvoritvijo v Kraški hiši v Repnu, se je danes, 27. avgusta 2025, začela letošnja Kraška ohcet. Facebook, 27. avgust 2025; https://www.facebook.com/watch/?v=1630836181479894, 30. 3. 2026.

TDD RAI: 28. Kraška ohcet je danes, 31. avgusta, dosegla vrhunec s poroko v Marijinem svetišču na Tabru. Facebook, 31. avgust 2025; https://www.facebook.com/tddrai/videos/28-kra%C5%A1ka-ohcet-je-danes-31-avgusta-doseglа-vrhunec-s-poroko-v-marijinem-sveti%C5%A1%C4%8D/1358965762319258, 30. 3. 2026.

TELEVIZIJA AS: Predstavljamo vam: Karel Holec, Borovo gostüvanje. Facebook, 12. februar 2026; https://www.facebook.com/watch/?v=1461453125313088, 31. 3. 2026.

TELEVIZIJA AS: Vlečenje bora. Borovo gostüvanje v Porabju. Slovenska ves pri Monoštru. Facebook, 14. februar 2026; https://www.facebook.com/TelevizijaAS/videos/vle%C4%8Denje-boraborovo-gost%C3%BCvanje-v-porabjuslovenska-ves-pri-mono%C5%A1tru/1828683367833927/, 31. 3. 2026.

TOŠ, Vida: Borovo gostüvanje v Porabju – Stara šega, še vedno živa in glasna. *Porabje* 36/7, 2026, 1–3; https://porabje.eu/wp-content/uploads/2026/02/2026_7.pdf, 31. 3. 2026.

USZS – Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu: 25 let Ribiškega muzeja tržaškega primorja v Križu. Facebook, 3. marec 2026; https://www.facebook.com/uradslovenci/posts, 30. 3. 2026.

ZADRUGA NAŠ KRAS – Cooperativa Carso nostro: *Kraška ohcet*, 2026: https://kraskaohcet.com/kraska-ohcet, 30. 3. 2026.